

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОМИТЕТ СЛАВИСТОВ
КОМИССИЯ ПО ЛЕКСИКОЛОГИИ И ЛЕКСИКОГРАФИИ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ СЛАВИСТОВ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ИНСТИТУТ РУССКОГО ЯЗЫКА им. В.В. ВИНОГРАДОВА
РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК
ИНСТИТУТ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК

INTERNATIONAL COMMITTEE OF SLAVISTS
COMMISSION ON LEXICOLOGY AND LEXICOGRAPHY
NATIONAL COMMITTEE OF SLAVISTS OF THE RUSSIAN FEDERATION
VINOGRADOV RUSSIAN LANGUAGE INSTITUTE
OF THE RUSSIAN ACADEMY OF SCIENCES
INSTITUTE FOR LINGUISTIC STUDIES
OF THE RUSSIAN ACADEMY OF SCIENCES

НАУЧНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ШКОЛЫ В СОВРЕМЕННОЙ СЛАВЯНСКОЙ ЛЕКСИКОГРАФИИ

SCIENTIFIC DIRECTIONS AND SCHOOLS IN MODERN SLAVIC LEXICOGRAPHY

Санкт-Петербург

2025

УДК 811.16

ББК 81

Н 34

Утверждено Ученым советом
Института русского языка им. В. В. Виноградова Российской академии наук
и Ученым советом Института лингвистических исследований
Российской Академии наук

Ответственный редактор
М. И. Чернышева

Редакторы
М. И. Чернышева, М. Н. Приёмшева

Рецензенты
доктор филологических наук Т. А. Демешкина
(Национальный исследовательский Томский государственный университет)
доктор филологических наук профессор Н. В. Патроева
(Петрозаводский государственный университет)

Научные направления и школы в современной славянской лексикографии.
Коллективная монография / Отв. ред. М. И. Чернышева. — Санкт-Петербург: Институт лингвистических исследований Российской академии наук, 2025. — 236 с.

Международная коллективная монография, подготовленная к XVII Международному съезду славистов, представляет итоги многолетних научных исследований и разработок в области славянской лексикографии, которые привели к формированию научных школ и исследовательских направлений, продолжающих свое развитие в современном виде.

Scientific directions and Schools in Modern Slavic Lexicography. Collective work / Ed. by Margarita I. Chernysheva. — Saint Petersburg: Institute for Linguistic Studies of the Russian Academy of Sciences, 2025. — 236 p.

The international collective monograph prepared for the XVII-th International Congress of Slavists presents the results of many years of scientific research and development in Slavic lexicography, which led to the formation of scientific schools and research areas that continue in modern development.

ISBN 978-5-6051894-9-7

9 785605 189497 >

DOI: 10.30842/9785605189497

© Коллектив авторов, 2025
© Институт лингвистических исследований
Российской академии наук, 2025

СОДЕРЖАНИЕ

<i>М. И. Чернышева</i> Предисловие.....	5
<i>В. Ю. Апресян</i> (ХанOVER, США) Активный словарь русского языка.....	11
<i>А. А. Баркович</i> (Минск, Беларусь), <i>Л. А. Козловская</i> (Минск, Беларусь) Опыт славистических исследований по лексикографии на филологическом факультете Белорусского государственного университета.....	28
<i>Ж. Ж. Варбот</i> (Москва, Россия) Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд.....	38
<i>Р. Драгићевић</i> (Београд, Србија) Српска школа семантичко-деривационе лексикографије.....	49
<i>Н. Ивановић</i> (Београд, Србија) Научна мисао Константина Бранковића (1814–1865) и њена улога у развоју српске описне лексикографије као модерне научне дисциплине.....	64
<i>С. И. Иорданиди</i> (Москва, Россия) Теоретические основы русского словообразования в работах В. В. Лопатина и И. С. Улуханова.....	77
<i>Л. П. Крысин</i> (Москва, Россия) Русская разговорная речь в лексикографическом представлении.....	98
<i>С. А. Мызников</i> (Москва, Санкт-Петербург, Россия) Русская диалектная лексикография в Санкт-Петербурге (XIX–XXI вв.)...	116
<i>Н. К. Онипенко</i> (Москва, Россия) Вклад Г. А. Золотовой в развитие русской грамматической лексикографии.....	148
<i>А. Perdih</i> (Ljubljana, Slovenija) Leksikografska obravnava sodobne slovenščine na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.....	160
<i>М. Н. Приёмьшева</i> (Санкт-Петербург, Россия) Петербургская школа академической толковой лексикографии: этапы формирования методологии.....	171
<i>С. Ристић</i> (Београд, Србија), <i>И. Лазић-Коњик</i> (Београд, Србија) Макроструктура Речника вредности српског језика.....	199
<i>И. О. Ткачева</i> (Санкт-Петербург, Россия) «Словарь русского языка XXI века» под ред. Г. Н. Складерской: от академической традиции к новому типу лексикографирования.....	213
Сведения об авторах.....	233

CONTENTS

<i>M. I. Chernysheva</i> Preface.....	5
<i>V. Y. Apresyan</i> (Hanover, USA) Active Dictionary of the Russian Language.....	11
<i>A. A. Barkovich</i> (Minsk, Belarus), <i>L. A. Kozlovskay</i> (Minsk, Belarus) Experience of Slavic Lexicographical Research on the Faculty of Philology at the Belarusian State University.....	28
<i>Zh. Varbot</i> (Moscow, Russia) Etymological Dictionary of Slavic Languages. Protoslavlic Lexical Stock.....	38
<i>R. Dragičević</i> (Belgrade, Serbia) Serbian School of Semantic-derivational lexicography.....	49
<i>N. Ivanović</i> (Belgrade, Serbia) Konstantin Branković's (1814–1865) Scientific Thought and Its Role in the Development of Serbian Descriptive Lexicography as a Modern Scientific Discipline.....	64
<i>S. I. Jordanidi</i> (Moscow, Russia) Theoretical Basis of Russian Word-Formation in the V. V. Lopatin's and I. S. Ulukhanov's Works.....	77
<i>L. P. Krysin</i> (Moscow, Russia) Russian Colloquial Speech in Lexicographic Representation.....	98
<i>S. A. Myznikov</i> (Moscow, St. Petersburg, Russia) Russian Dialect Lexicography in St. Petersburg (19th – 21st centuries).....	116
<i>N. K. Onipenko</i> (Moscow, Russia) G. A. Zolotova's Contribution to the Development of the Russian Grammar Lexicography.....	148
<i>A. Perdih</i> (Ljubljana, Slovenia) Lexicographical Treatment of Contemporary Slovenian at the Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language ZRC SAZU.....	160
<i>M. N. Priemysheva</i> (St. Petersburg, Russia) The St. Petersburg Tradition of Academic Explanatory Lexicography: Stages of Methodology Formation.....	171
<i>S. Ristić</i> (Belgrade, Serbia), <i>I. Lazić Konjik</i> (Belgrade, Serbia) Macrostructure of the Axiological Dictionary of the Serbian Language.....	199
<i>I. O. Tkacheva</i> (Saint-Petersburg, Russia) The Dictionary of the 21th Century Russian Language Ed. by G. N. Sklyarevskaya: From Academic Tradition to a New Lexicographic Paradigm.....	213
Information about the authors.....	233

СРПСКА ШКОЛА СЕМАНТИЧКО-ДЕРИВАЦИОНЕ ЛЕКСИКОГРАФИЈЕ

Рајна ДРАГИЋЕВИЋ

Универзитет у Београду

(Београд, Србија)

<https://orcid.org/0000-0001-7833-1027>

rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

У овом раду представљене су теоријске основе српске семантичко-деривационе лексикографије, чији је оснивач била проф. Даринка Гортан Премк, велики српски лексикограф и лексиколог. У првом делу рада указује се на чињеницу да различити деривациони речници настају са различитом мотивацијом и циљевима аутора. Српски *Семантичко-деривациони речник* (СДР) настао је, пре свега, као инструмент за лексиколошка истраживања. У другом делу рада износе се теоријска становишта Д. Гортан Премк о улози деривационих процеса за истраживање значења лексема. У трећем делу рада указује се на радове припадника ове школе, а на крају рада представља се семантичко-деривационо гнездо придева *млад* као илустрација *Семантичко-деривационог речника* српског језика.

Кључне речи: деривациони речници, семантичко-деривациони речник, српска лексикографија, српски језик.

СЕРБСКАЯ ШКОЛА СЕМАНТИКО-ДЕРИВАЦИОННОЙ ЛЕКСИКОГРАФИИ

Райна ДРАГИЧЕВИЧ

Белградский университет

(Белград, Сербия)

В статье представлены теоретические основы сербской семантико-деривационной лексикографии, основоположником которой была проф. Даринка Гортан Премк, уважаемый сербский лексикограф и лексиколог. В первой части статьи указывается на то, что разные словообразовательные словари создаются с разной мотивацией и целями авторов. «Сербский семантико-деривационный словарь» (СДР) создавался прежде всего как инструмент лексикологических исследований. Во второй части статьи представлены теоретические взгляды проф. Д. Гортан Премк о роли словообразовательных процессов в исследовании значения лексем. В третьей части указаны работы представителей этой школы, а в конце статьи представлено семантико-деривационное гнездо прилагательного *молодой* как иллюстрация «Семантико-деривационного словаря сербского языка».

Ключевые слова: словообразовательные словари, семантико-деривационный словарь, сербская лексикография, сербский язык.

SERBIAN SCHOOL OF SEMANTIC-DERIVATIONAL LEXICOGRAPHY

Rajna DRAGIĆEVIĆ
University of Belgrade
(Belgrade, Serbia)

The article presents the theoretical foundations of Serbian semantic-derivational lexicography, the founder of which was prof. Darinka Gortan Premk, a great Serbian lexicographer and lexicologist. The first part of the article points out that different word-formation dictionaries are created with different motivations and goals of the authors. The “Serbian Semantic-Derivational Dictionary” (СДР) was created primarily as a tool for lexicological research. The second part of the article presents the theoretical views of prof. D. Gortan Premk on the role of word-formation processes in the study of the meaning of lexemes. The third part lists the works of representatives of this school, and at the end of the article, the semantic-derivational nest of the adjective *young* is presented as an illustration of the “Serbian Semantic-Derivational Dictionary of the Serbian language”.

Keywords: word-formation dictionaries, semantic-derivational dictionary, Serbian lexicography, Serbian language.

1. Деривациони речници словенских језика и мотивација за њихово настајање.

Речници деривационих гнезда израђени су за многе словенске језике и сваки од тих речника има неки примарни циљ. Тако, на пример, А. Н. Тихонов у предговору свог двотомног деривационог речника (*Словообразовательный словарь русского языка*) истиче да се у његовом речнику представља творбена структура деривата — показано је од којих мотивних речи и помоћу којих творбених средстава су они настали, а затим додаје:

«Здесь одновременно учитываются все словообразовательные связи однокоренных слов; с одной стороны, устанавливается, на базе какого однокоренного слова оно создано; с другой стороны, выявляется, какие родственные слова образованы от него, т. е. раскрывается не только словообразовательная структура каждого однокоренного слова, но и выявляется словообразовательный потенциал, роль и место в словообразующем механизме современного русского языка» (Тихонов I, 1990: 3)¹.

Закључујемо да је основна мотивација аутора овог речника била да сачини речник којим ће се испитивати творбена структура и творбени потенцијал руске лексике.

Пре овог великог двотомног деривационог речника, чије је прво издање објављено 1985. године, А. Н. Тихонов сачинио је 1978. године и школски дерива-

¹ Међу творбеним речницима руског језика има и других веома корисних и цитираних речника, исп. нпр. *Словарь словообразовательных аффиксов современного русского языка* В. В. Лопатина и И. С. Улуханова, али ми се у овом раду бавимо речницима деривационих гнезда и зато предност дајемо речнику А. Н. Тихонова.

циони речник (*Школьный словообразовательный словарь русского языка*). У предговору трећег издања овог речника (1996), аутор се обраћа ученицима, будућим корисницима свог речника, и обавештава их да у његовом двотомном речнику има 145.000 речи, од којих само 19.000 спадају у просте, неизвдене речи. Све остале су настале неким типом творбе. Аутор констатује:

«Это реальные слова. В языке их немало. Грамотный человек обязан их понимать. Чтобы правильно понять их смысл и употреблять в своей речи, надо уметь разбираться, из каких частей они состоят» (Тихонов 1996: 3).

Основни мотив за израду овог речника био је образовни, педагошки. Циљ аутора је био да подигне ниво језичке културе ученика, да им помогне да овладају што већим бројем речи матерњег језика, а пут ка том циљу води преко речника који ће ученицима помоћи да разумеју творбену структуру речи, што ће довести до бољег овладавања значењем и употребом деривата.

Јевгенија Карпиловска (2002) саставила је деривациони речник украјинског језика полазећи од идеје да корисницима представи деривациона гнезда лексема са хомографским кореном, нпр. *арт*¹ и *арт*²; *бав*¹ и *бав*² (*Корневий гніздовий словник української мови*). Овако осмишљен речник је веома користан јер се хомонимија понекад открива на основу различитих деривационих гнезда лексема. Циљ овог речника био је да се идентификују хомонимични корени у украјинском језику, који могу довести до забуне у комуникацији. Хомонимични корени дају и деривациона гнезда чији су неки чланови хомоними, а овај речник помаже у томе да се и такве лексеме идентификују.

У предговору бугарског деривационог речника (*Словообразователен речник на съвременния български книжовен език*), Ј. Пенчев, К. Илиева и Г. Михайлова (1999: 5) констатују да њихов речник има циљ да представи један од творбених начина, а то је афиксација. Будући да је слагање другачије и да захтева различит опис, аутори су се у свом речнику усредсредили само на суфиксацију и префиксацију с циљем да утврде суштину афиксације у бугарском језику.

2. Семантичко-деривациони речник српског језика.

Иако сви ови речници сигурно имају и друге циљеве, изложили смо оне које су аутори нарочито нагласили и који су их мотивисали током рада. Другачији од свих ових речника је *Семантичко-деривациони речник српског језика* (СДР), који је осмислила лексиколог и лексикограф Даринка Гортан Премк. Одређујући концепцију овог речника, она је навела једанаест циљева овог речника, и скоро сви су они усмерени на употребу деривационог речника у семантичким (лексиколошким) истраживањима, а не само у деривационим (Гортан Премк 2002). Због тога је то једини речник који у свом наслову има и придев *семантички* и назива се семантичко-деривациони речник. Навешћемо циљеве овог речника, цитирајући само најважније сегменте из рада Гортан Премк (Гортан Премк 2002: 104–105)².

² Пошто је проф. Гортан Премк изложила циљеве овог речника пре него што је почела његова израда, она о овом речнику пише у облику потенцијала, па ћемо и ми тако цитирати.

Прво. Показало би се које су то лексеме које су способне за формирање деривационих гнезда, односно које су лексеме способне за семантичко варирање, а које нису [...] Друго. Познато би се које основне лексеме нису способне за формирање деривационих гнезда [...] Треће. Испитао би се и утврдио деривациони потенцијал појединих категорија речи [...] Четврто. Показало би се који су елементи из семантичког садржаја више продуктивни, а који мање [...] Пето. Видело би се да ли тип и правац деривације зависе од категорије речи у иницијалном положају [...] Шесто. Дошли бисмо до података на основу којих бисмо разликовали граматичку од семантичке деривације [...] Седмо. Дошли бисмо до пописа основних лексема и лексичко-семантичких група речи [...] које чине основу лексичког система. Осмо. Дошли бисмо до пописа лексема које учествују у формирању композита; то би нам омогућило да сазнамо које су категорије речи више способне за формирање сложеница, а које мање. Девето. Могли бисмо да рангирамо улогу метафоре, метонимије и синегдохе у лексичком систему [...] Десето. Дobili бисмо увид у ширину платисемије (мислимо на платисемију као широкозначност — велика зграда, велики трг, велико јело) [...] Једанаесто. Овако испитан лексички систем омогућио би теоријски засновано лексичко нормирање.

Идеја проф. Гортан Премк била је да се изради деривациони речник који ће представљати инструмент за проучавање организације лексичког система — метафоричких, метонимијских и других полисемијских процеса, семантичког потенцијала лексема, парадигматских лексичких веза и других питања које спадају у лексикологију. Она је дубоко веровала да је испитивање деривације лексема подједнако важно за истраживање семантике лексема као и анализа полисемије. Настанак сваког деривата има свој разлог и открива нешто о семантици мотивне речи, о једној њеној семантичкој могућности која се оплодила дериватом. Лексички систем није могуће разумети док се не опише место сваке лексеме у њему, а то је могуће само ако се опише семантички потенцијал лексема — разлози за настанак полисемије и деривације сваке лексеме, као и семантички однос мотивне и мотивисане речи, семантичког извора и семантичког резултата.

Проф. Гортан Премк је због тога сматрала да деривати који се представљају у *Семантичко-деривационом речнику* морају бити дефинисани и да је у том речнику подједнако важно представити деривационе процесе и значења деривата. Под деривационим описом подразумева се указивање на мотивну реч деривата, означавање творбене границе унутар деривата, осврт на везу између етимолошког и деривационог порекла лексема, што је понекад важно. Под семантичким описом подразумева се представљање у речнику полисемантичке структуре сваког деривата. У томе је било важно ослањати се на најкомпетентније једнојезичке речнике, а пошто је била врстан лексикограф, проф. Гортан Премк је радила редакцију сваког речничког чланка у *Семантичко-деривационом речнику*. При томе је водила рачуна о томе да се дефиниције скрате због лакше прегледности, али да се не избришу они делови дефиниција и она значења деривата који имају значај за даљу

научну анализу³. Да би се остварили ови циљеви речника, било је важно детаљно представити семантичко-деривациона гнезда лексема, а затим и сва значења свих деривата. Због тога је СДР различит од свих осталих деривационих речника у словенском свету који су нам познати. Један је од најобимнијих по броју деривата који су представљени у деривационим гнездима, а свакако има и најдетаљније изложену полисемантичку структуру деривата.

Д. Гортан Премк је као теоријску основу овог речника изложила следеће теоријске постулате које је речник требало да провери:

1. Основу лексичког система чине просте, основне речи.
2. Полисемија је основни механизам у организацији лексичког система. Полисемија може бити статичка (латисемија = широкозначност) и динамичка, творачка (метафора, метонимија).
3. Варирање у деривацији аналогно је или добрим делом аналогно, варирању у полисемији (*град спава = грађани спавају*).
4. Различита су значења повезана у једну лексему кохезијом сема (било да је она проста или дериват било ког типа).
5. Изведене речи према семантичкој структури двојаче су — једне су двореференцијалне, а друге су једнореференцијалне — у друге спадају, на пример речи субјективне оцене (*звончић, звонина*) и оне моционе (*звонарка*), прве су све друге изведене речи.

(Гортан Премк 2002: 105–106)⁴

Ових пет тачака теоријских основа *Семантичко-деривационог речника* представљају, у ствари, полазишта проф. Гортан Премк о организацији лексичког система. Она није, као, на пример, А. Тихонов (I, 1990: 18–52), кренула од основних појмова српске творбе речи (исп. *Основные понятия русского словообразования*), већ од основних појмова у лексикологији. За СДР је посебно значајна тачка 3, у којој се наглашава да је варирање у деривацији аналогно варирању у полисемији.

Пошто Матица српска није могла да уступи на коришћење ауторима СДР електронску верзију свог једнотомног речника савременог српског језика, одлучено је да се изабере тематске групе лексема које ће бити представљене у том речнику. У складу с идејом да речник треба да послужи за семантичка истраживања, проф. Гортан Премк одлучила је да изабере тематску групу лексема које се односе на човека имајући у виду да те лексеме имају најбогатију полисемију и деривацију у свим језицима, па и у српском.

Тако је настао двотомни речник у чијем су првом тому (објављеном 2003. године) обрађена деривациона гнезда лексема које означавају делове тела, а у другом тому (објављеном 2006. године) обрађена су деривациона гнезда лексема које означавају унутрашње органе и ткива, психофизиолошка стања и радње, психофизичке

³ У предговору овог речника стоји да он, ипак, није рађен с идејом да га корисници користе као описни речник српског језика: „Он није рађен да би се из њега учило значење речи већ о значењу речи” (СДР 2003: 7).

⁴ Овај цитат се износи уз скраћивања и минимална прилагођавања изворног текста.

особине, сродство. Редакторке првог тома биле су Даринка Гортан Премк, Вера Васић и Љиљана Недељков, а редакторке другог тома биле Даринка Гортан Премк, Вера Васић и Рајна Драгићевић⁵. У оба тома речника обрађено је 211 деривационих гнезда, у којима има 9385 деривата.

Идеја да се речник деривационих гнезда израђује по тематским групама простих, неизведених лексема такође је нова и необична у науци о творби речи и славистици. Кренуло се од детаљног приказа деривационих гнезда лексема које су на најразличитије начине у вези са човеком и тај речник је сигурно најобимнији у односу на све оне који тек треба да буду израђени. Класификација гнезда према тематским групама такође произлази из семантичког приступа деривационим речницима.

Из СДР заиста се много сазнало о лексемама које су у вези са човеком. Како аутори констатују у Предговору:

Деривациони критеријум потврдио је претпоставку о зависности између броја и типа деривата у једноме гнезду и семантичког потенцијала основне лексеме, а посредно и то да семантички потенцијал основне лексеме и број деривата одражавају хијерархијски статус датог појма. Полисемантична лексема *глава*, којом се именује део тела у којем је смештен мозак, има преко 300 деривата, *рука* као једно од основних, најпримитивнијих и стога најважнијих средстава и омогућивача радње близу 300, а *бок* ни 40. Потврдило се, дакле, да бројност и структура деривационог гнезда једне лексеме зависе, с једне стране, од њеног семског састава у основној реализацији и, с друге стране, од улоге коју за човека има појам именован датом лексемом (СДР 2003: 9).

Именице које означавају делове тела и које имају највише значења, имају и највише деривата. Аналошки процеси упадљиви су и у истозначности неких значења лексема за делове тела с одговарајућим дериватима, на пример, „глава човека, глава мачора — главоња човек, главоња мачор; глава породице — главар; глава клина — главчина” (СДР 2003: 9).

Има и бројних запажања у вези са семантиком мотивне речи и степеном деривације. Ево неких од тих запажања:

Првостепени деривати настали метафоричким трансформацијама, по правилу, нису способни за даљу, чак ни граматичку, деривацију. Другостепени и даљи деривати такође настају радијалном деривацијом од лексеме која им је у творбеној основи и образују заједно са њом подгнездо (*главар* — *главарка*, *главаров*, *главарски*, *главарство*), у оквиру којег се неки деривати могу даље ланчано развијати (*главар* — *главарка* — *главаркин*). Деривати добијени ланчаном деривацијом у творбеној основи имају цео, или готово цео, семантички садржај иницијалне лексеме, тако да су они више резултат граматичке него семантичке деривације (*главар* — *главарка*); ланчаном деривацијом настају и деминутиви од деминутива (*главица* — *главичица*) (СДР 2003: 9–10).

⁵ Аутори деривационих гнезда су, поред редакторки, били и тадашњи студенти постдипломских студија Универзитета у Новом Саду — М. Ајдановић, М. Алановић, Ј. Војновић, М. Гочанин, Ј. Дражић, Б. Дракулић, И. Лазић Коњик, Б. Крсмановић, Д. Михајлов, М. Мршић, М. Петровић, Д. Радовановић, М. Секулић, И. Црњак, Г. Штасни, Г. Штрбац.

Иза сваког деривационог гнезда налазе се табеле са статистичким подацима, а на крају другог тома објављена је табела која се односи на целокупан деривациони систем лексема које су у вези са човеком. Статистички подаци су такође веома корисни и пружају могућност за доношење важних закључака.

Тако се, на пример, показало да је, изгледа, основна улога творбе речи да се њоме граде именице, које су доминантне у лексичком систему. Од 75 мотивних именица у СДР настало је **2838 именица**, 1530 придева, 393 прилога и 863 глагола. Од 15 мотивних придева добијено је **565 именица**, 306 придева, 120 прилога и 248 глагола. Од 31 мотивног глагола гради се **1232 именице**, 489 придева, 185 прилога, 624 глагола, 1 предлог и 1 узвик.

Очекивали смо да највећи број деривата од лексема које означавају делове тела означава нове предмете и појаве, а испоставило се да је највише експресивних деривата који спадају у деминутиве и аугментативе (Драгићевић 2008). Још у време израде СДР, а током каснијих година још изразитије, показује се да у српском језику (али и у другим језицима) основна улога творбе речи није номинацијска, већ експресивна.

Лексема у вези са човеком чија деривациона гнезда су обрађена у СДР могу се класификовати у више тематских група. Једну од њих представљају придеви који означавају људске особине (Драгићевић 2001а, 2002). Испоставило се да сви чланови једне тематске групе теже ка томе да развију деривациона гнезда која се састоје из истих деривата, тако да гнезда придева са значењем људских особина, уз извесна одступања, чине систем који садржи исте деривате. Тако, на пример, придев *глуп* у свом гнезду садржи именицу која означава особину (*глупост*, *глупоћа*), именицу која означава мушког носиоца особине (*глупак*, *глупан*), именицу која означава женског носиоца особине (*глупача*), глагол који означава добијање или интензификацију особине (*глупети*, *глуповати*); дублетни придев (*глупав*); придев субјективне оцене (*глупкав*); прилог (*глупо*). И сви остали придеви из ове тематске групе имају слична деривациона гнезда. Тако СДР отвара могућност за изучавање системности лексичког система.

3. Српска школа семантичко-деривационе лексикографије.

Израда СДР представљала је почетак једне лексикографске, али и дериватолошке и лексиколошке школе у развоју српске лингвистике, коју је засновала проф. др Даринка Гортан Премк, српски лексикограф, али и универзитетски професор Лексикологије. Основна, полазна идеја те школе јесте да је творба речи лексиколошка дисциплина, а не само морфолошка, како се до тада сматрало. Изучавати семантику неке лексема или лексичко-семантичке групе значи анализирати и њихову деривацију, а не само полисемију. Полисемија и деривација дају аналогне резултате у језику, у виду нових значења и нових лексема.

Семантичко-деривациону школу проф. Гортан Премк засновала је и пре него што је настао СДР, инсистирајући од својих студената који су код ње радили докторате да обавезно истражују и деривацију, а не само семантику лексема које су обрађивали у својим докторатима. Тако је настао и докторат аутора овог рада

Придеви са значењем људских особина — творбена и семантичка анализа (2001а), у којем је извршена прва ситематична семантичко-деривациона анализа неке тематске групе лексема у српској лингвистици. После је и у другим докторатима чији је ментор била проф. Гортан Премк или њени ученици и следебеници примењен сличан тип анализе (исп. Вујовић 2010; Лазић Коњик 2010; Илић 2011; Ђинђић 2014; Новокмет 2016; Миленковић 2017; Санковић 2023 итд.).

Током израде СДР и непосредно након тога, аутори деривационих гнезда објављивали су радове у вези са искуством на изради речника (исп. Васић и Најгебауер 2002; Војновић 2002; Драгићевић 2001, 2002, 2008, 2010, 2012; Дражић 2002; Дракулић 2001 итд.).

Идеја о тематској заснованости СДР наставила је да живи у српској лингвистици. Тако је, на пример, М. Ђинђић објавила СДР турцизама у српском језику. Управо се израђује СДР ономатопеја у српском језику (Штасни и Штрбац).

Због свега наведеног може се с правом рећи да српски лингвисти негују семантичко-деривациону теоријску школу, која је резултирала богатом библиографијом радова, али и школу семантичко-деривационе лексикографије, која као резултат даје семантичко-деривационе речнике различитог обима.

4. Прилог: Обрада придева *млад* у СДР⁶

Као илустрацију за СДР преузећемо из овог речника обраду семантичко-деривационог гнезда придева *млад*.

Легенда

0 — основна лексема

1(2, 3 ...) — степени дериват

_{1(2, 3 ...)} редни број деривата датог степена
< — од

ТО_{1(2, 3...)} — творбена основа 1 (2, 3 ...)

ПР — префиксилна твореница

^{mp}ПР — префиксирана префиксална твореница

ПРС — префиксално-суфиксална твореница

прПРС — префиксирана префиксално-суфиксална твореница

С — сложеница

^{mp}С — префиксирана сложеница

У, С — морфофонолошка промена

∅ — нулта творбена морфема

← — од / према

→ — види

СДГ: **млад**⁷

ТО₁: *млад*- ТО₂: *млађ*-

⁶ Семантичко-деривационо гнездо придева *млад* преузели смо из СДР 2006, 390–402. Аутор гнезда је Р. Драгићевић.

⁷ Према Скоку (II, 1972: 438–439), придев *млад* има балтословенско, свесловенско и прасловенско порекло. Скок наводи мноштво деривата овог придева: *младити се, младовати,*

0 млад, млада, младо **1.а.** који је у првом добу живота (о људима и животињама); који је још пун снаге, способности, који још није у последњем добу нормалног века; који се односи на прво доба живота. **б.** који није достигао пун развитак, који није сасвим израстао (о биљкама); који није сазрео (о поврћу, плодовима, усевиима). **в.** који је недавно справљен, произведен, који нема још довољно јачине, који није прошао кроз процес врења, ферментације и сл. **2.а.** који је недавно настао, образовао се. **б.** песн. тек настали, рани. **3.** својствен младости, младалачки, младеначки. **4.** (комп.) нижи по рангу; подређени, потчињени. **5.** (у именичкој служби) м мн. **а.** вереници, заручници, младенци. **б.** младунци, младунчад. **в.** (комп.) чељад, послуга.

1₁<0 млад-а ж **1.** девојка, невеста на дан свога венчања; недавно удата жена. **2.** девојка којом се неко мисли оженити, будућа жена, супруга.

1₂<0 млад-алачки⁸, -а, -о који је својствен младости, младима.

2₁<1₂ младалачки прил. на младалачки начин, као у младе особе.

2₂<1₄ млада-ње с гл. им. од младати.

1₃<0 млад-ар, -ара м млада, нова грана.

1₄<0 млад-ати, -ам несврш. замлађивати (о рани), зарастати новим ткивом.

1₅<0 млад-ац, млаца м младић.

1₆<0 млад-ачки⁹, -а, -о младалачки.

2₃<1₆ младачки прил. в. младалачки.

1₇<0 млад-еж м = мадеж.

1₈<0 млад-еж ж зб. младо поколење, млади људи, младићи и девојке, омладина.

1₉<0 млад-ен, -а, -о необ. млад, млађан.

1₁₀<0 млад-енац¹⁰, -енца м **1.а.** младић. **б.** момак, нежења. **в.** арх. дете. **2.а.** младожења. **б.** мн. младожења и млада, млади брачни пар. **3.** мн. **а.** цркв. **а.** дан невине деце, четврти дан по Божићу. **б.** дан 40 мученика (22. март), кад (по обичају у Србији) рођаци и пријатељи посећују и дарују нове младенце.

2₄<1₁₀ младенац-ан¹¹, -чна, -чно младалачки.

2₅<1₁₀ младенац-ки¹², -а, -о који се односи на младенце; младалачки.

3₁<2₅ младеначки прил. као младић, младалачки

млађивати, младахан, млађан, млађахан, млађашан, млађахат, младовит, млађ, млађак, младац, младачки, млацица, младица, младиче, младичан, младичаст, младичав, младичин, младичје, младика, младиков, младиковац, младиковина, младина, мадеж, омладина, омладити се, млађарија, омлад, омладак, одмладак, омладити, подмладак, подмладити, младинче, младуница, младушица, младенац, младеначки, младенаштво, млађешина, младар. Наводе се и сложенице: младолик, младокосан, младожења.

⁸ Са синхронизационог становишта придев *младалачки* директно доводимо у везу са придевом *млад*. Ово потврђује и Клајн (2003: 253).

⁹ Суфикс *-ачки* потврђује С. Бабић (1986: 371), на пример, *загребачки*.

¹⁰ Суфикс *-ен(а)ц* потврђује, на пример, Клајн (2003: 59) и наводи примере: *младенац, првенац*.

¹¹ Можда је настанак придева *младеначан* требало директно везати за придев *млад*, као што смо објаснили придев *младачки*, јер и *младеначан* и *младачки* значе *младалачки*. Међутим, ни Бабић ни Клајн не потврђују суфикс *-еначан*.

¹² Придев и прилог *младеначки* настали су од мотивне именице *младенац* додавањем творбеног форманта *-ски*. Прилог је настао од придева поприложњавањем.

- $2_6 < 1_{10}$ **младенаш-тво**¹³ с **1.** *младићко доба, младост.* **2.** *младачка свежина.* **3.** *заст. чедност, невиност.*
- $2_7 < 1_{10}$ **младенч-ев**, -а, -о који припада младенцу.
- $1_{11} < 0$ **млад-ик**, -ика м *млада шума.*
- $1_{12} < 0$ **млад-ика** **1.** *ж в. младица(3).* **2.** м *фиг. млад човек.*
- $2_8 < 1_{11}$ **младик-овина**¹⁴ *ж младо дрвеће.*
- $2_9 < 1_{15}$ **млади-лиште** с *басен, рибњак у коме се одгаја рибља млађ.*
- $2_{10} < 1_1$ **млад-ин**, -а, -о који припада млади.
- $1_{13} < 0$ **млад-ина** *ж 1. младеж, млађи свет. 2. момчина, делија. 3. живина, перад; пилићи. 4. млад месец; мена Месеца.*
- $2_{11} < 1_{13}$ **младин-ски**, -а, -о који се односи на *младину; младачки.*
- $3_2 < 2_{13}$ **младиња-ње** с *гл. им. од младињати се.*
- $2_{12} < 1_{15}$ **млад-ињати се**¹⁵, -ам се *несврш. ир. в. младунити се.*
- $1_{14} < 0$ **млад-ити (се)**, *младим се несврш. подмлађивати (се).*
- $1_{15} < 0$ **млад-ић**, -ића м **1.а.** *млад човек који још није стигао до потпуне зрелости живота. б. нежењен човек, момак. в. драган; вереник, заручник. 2. покр. слуга, момак на броду. 3. покр. младунче, птић.*
- $2_{13} < 1_{15}$ **младић-ак**, -ћка м *дем. и хип. од младић.*
- $2_{14} < 1_{15}$ **младић-ев**, -а, -о који припада младићу.
- $2_{15} < 1_{15}$ **младић-қи**, -а, -о који се односи на *младиће; младачки.*
- $3_3 < 2_{15}$ **младић-қи** *прил. као младић.*
- $2_{16} < 1_{15}$ **младић-ство** с *младићко доба.*
- $2_{17} < 1_1$ **млад-ица** *ж дем. и хип. од млада.*
- $1_{16} < 0$ **млад-ица**¹⁶ *ж 1.а. младо женско створење. б. млада домаћа животиња (женка). 2. зоол. Врста речне рибе, сличне пастрмки Salmo hucho. 3.а. млада воћка; младо дрво уопште. б. = младир.*
- $1_{17} < 0$ **млад-ичав**, -а, -о *младолик, млад.*
- $2_{18} < 1_{15}$ **младиц-ак**, -чка м *дем. од младић.*
- $3_4 < 2_{18}$ **младиц-ин**, -а, -о који припада младици.
- $2_{19} < 1_{16}$ **младиц-ин**, -а, -о који припада младици.
- $2_{20} < 1_{15}$ **младиц-ић** м *дем. од младић.*

¹³ Именица *младенаштво* настала је од именице *младенац* додавањем творбеног форманта *-ство*.

¹⁴ Бабић потврђује именички суфикс *-овина*, али не и *-иковина*, што значи да је *младиковина* постала од именице *младик*, а не директно од придева *млад*.

¹⁵ Глагол *младињати (се)* изведен је суфиксом *-ињати* који потврђује С. Бабић (1986: 454): *главињати, громињати, мравињати, пламињати.*

¹⁶ У овом случају запажамо како је исти творбени модел *млад+ица* различито мотивисан (од именице *млада* и од придева *млад*), што се одражава и на семантику деривата. *Младица* као другостепени дериват — хипокористик именице *млада*, има много очекиваније значење, јер је и творбени потенцијал мотивне речи скромнији и системскији. *Младица* као првостепени дериват има разуђена значења која карактерише принцип понављања истог творбеног модела. Вероватно је понављање истог творбеног модела резервисано само за првостепене деривате, дакле за оне изведенице које потичу од простих речи богатих значењима, што увећава и њихов творбени потенцијал.

$2_{21} < 1_{16}$ **млади-чица** ж дем. од *младица*.

$2_{22} < 1_{14}$ **младич-њак**¹⁷ м в. *младилиште*.

$1_{18} < 0$ **младо**¹ с *млада особа, младунче*.

$1_{19} < 0$ **младо**²¹⁸ прил. као *млада особа, младалачки*.

$3_5 < 2_{23}$ **младова-ње** с гл. им. од *младовати*.

$2_{23} < 1_{14}$ **млад-овати**, младујем несврш. **1.** *проводити младост, младе дане*. **2.** *бити млада, невеста*.

$1_{20} < 0$ **млад-ојка** ж *младица (1а)*.

$1_{21} < 0$ **млад-оња** м **1.** *име вољу*. **2.** *млад човек*.

$1_{22} < 0$ **млад-ост ж 1.а.** *особина онога што је младо*. **б.** *особина онога што је ново, свеже, непреврело*. **2.** *младо доба, младе године, млади дани*. **3.** *млади људи, младеж, омладина*. **4.** *фиг. свежина, бујност, младалачка снага*.

$2_{24} < 1_{22}$ **младост-ан**, -сна, -сно *својствен младости, младалачки*.

$1_{23} < 0$ **млад-унац**, -нца м **1.** *млада недорасла животиња откад се роди или излеже док одрасте и почне самосталан живот, младунче*. **2.** *младић*.

$2_{25} < 1_{14}$ **млад-унити се**¹⁹, младуним се несврш. *правити се млад*.

$1_{24} < 0$ **млад-уница** ж в. *младица*.

$2_{26} < 1_{25}$ **младунч-ад** ж зб. им. од *младунче*.

$1_{25} < 0$ **млад-унче**²⁰, -ета с *младунац (1)*.

$2_{27} < 1_{23}$ **младунч-ић** м дем. од *младунац*.

$1_{26} < 0$ **млад-ушан**, -шна, -шно дем. и хип. од *млад; младолик*.

$1_{27} < 0$ **млађ-Ў**²¹ м **1.** *млађак*. **2.** *зб. младо потомство, подмладак (рибљи)*. **3.** *млад виноград*.

$1_{28} < 0$ **млађ-а**²² ж бот. покр. *врста траве Fumaria bulbosa*.

$1_{29} < 0$ **млађ-ак** м *млад Месец, прва четврт*.

$1_{30} < 0$ **млађ-ан**²³, -а, -о хип. од *млад*.

¹⁷ Именица *младичњак* изведена је суфиксом *-њак*. Бабић (1986: 94–95) поврђује овај суфикс, али не и ову именицу. Пошто означава место на којем се подмлађује риба, порекло смо јој везали за глагол *младити* (исто као и именици *младилиште*), иако сугласник *ч* наговештава да је именица, можда, постала од именице *младица*.

¹⁸ Именица *младо* је настала супстантивизацијом, а прилог *младо* поприложавањем средњег рода *придева млад*.

¹⁹ Именице *младунац* и *младуница* везали смо за придев *млад*, а *младунити се*, као и *младињати се* везали смо за глагол *младити се*, јер глаголи *младунити се* и *младињати се* имају компоненту деминутивности у односу на *младити се*.

²⁰ Суфикс *-унче* Бабић је у првом издању *Творбе ријечи* (1986: 122; у другом издању тај суфикс је избачен) признавао у речи *младунче*, «ако се значење опише као «млада животиња»»: другим речима, ако не сматрамо да је *младунче* само деминутив од мушке именице *младунац* (која има и друго значење, «младић»). Клајн (2003: 205) цитира ово при анализи суфикса *-унче*.

²¹ Према Стевановићу (1964: 484–485), именица *млађ* изведена је суфиксом *-ј*. Према Клајну (2003: 212), ова именица је изведена нултим суфиксом.

²² Именица *млађа* постала је од творбене основе *придева млад* и суфикса *-ја* (Клајн 2003: 20).

²³ За придев *млађан* Клајн (2003: 272) каже да је настао додавањем суфикса *-ан* на јотовану *придевску* основу. И деривати који следе у гнезду имају јотовану творбену основу, па се она завршава меким сугласником *ђ*.

1₃₁<0 **млађ-арџ**, -рџа м *младић*.

1₃₂<0 **млађ-арија** ж зб. *младеж, млађи свет*.

2₂₈<1₃₂ **млађариј-ски**, -а, -о *који се односи на млађарију, који припада млађарији*.

2₂₉<1₃₁ **млађ-арче**, -ета с дем. од *млађараџ*.

1₃₃<0 **млађ-ахан**, -хна, -хно *млађан*.

2₃₀<1₃₃ **млађахн-ост** ж особина онога ко је *млађахан* и онога што је *млађахно*.

1₃₄<0 **млађ-ен**, -а, -о *млађан*.

2₃₁<1₃₄ **млађен-аџ**, -енџа м *младенаџ, младунаџ, младић*.

2₃₂<1₃₄ **млађен-ка** ж *младица, девојка*.

2₃₃<1₁₄ **млађе-ње** с гл. им. од *младити (се)*.

1₃₅<0 **млађ-ешина 1.** м *млађи, нижи; слуга, момак. 2.* ж зб. *младеж, омладина*.

ПР2₁<ПР1₁ **замлад** м мед. *кожица на рани која почиње да зарасти*ује, *стварање новог ткива у рани, гранулација*.

ПР1₁<1₁₄ **замлад-ити (се)**, замладим (се) сврш. *подмладити (се), обновити (се); залечити се зарастати*.

ПР2₂<ПР1₁ **замлад-ник** м мед. *упаљено место око болесног зубног корена, гранулом*.

ПР3₁<ПР2₃ **замлађива-ње** с гл. им. од *замлађивати (се)*и.

ПР2₃<ПР1₁ **замлађ-ивати (се)**, -ађујем (се) *несврши. и уч. према замладити (се)*.

ПР1₂<0 **не-млад**, -а, -о *који није млад; који није изразито млад*.

ПР2₄<ПР1₄ **омлад-Ў** м *млада гранчица, изданак, младица*.

ПР2₅<ПР1₄ **омлад-ак**, -атка м **1.** *омладина, подмладак. 2.* *изданак, потомак. 3.* *омлад; зб. младе гранчице, изданци*.

ПР2₆<ПР1₄ **омлад-ина** ж *млади нараштај, подмладак, младеж*.

ПР3₂<ПР2₆ **омладин-аџ**, -инџа м *младић*.

ПР3₃<ПР2₆ **омладин-ка** ж *млада девојка*.

ПР3₄<ПР2₆ **омладин-ски**, -а, -о *који се односи на омладинце и омладинке, на омладину*.

ПР4₁<ПР3₄ **омладински** прил. *на омладински начин, као у омладине*.

ПР3₅<ПР2₆ **омладин-ство** с необ. *оно што је карактеристично за омладину, ведрина, живост*.

ПР1₄<1₁₄ **о-младити (се)**, омладим (се) сврш. *подмладити (се)*.

ПР2₇<ПР1₃ **омлађ-и**, -а, -е *прилично млад, још млад*.

ПР3₆<ПР2₈ **омлађива-ње** с гл. им. од *омлађивати (се)*.

ПР2₈<ПР1₄ **омлађ-ивати (се)**, -ађујем (се) *несврши. и уч. према омладити (се)*.

ПР2₉<ПР1₅ **подмлад-Ў** м песн. *в. подмладак*.

ПР2₁₀<ПР1₅ **подмлад-ак**, -атка м **а.** *младо покољење, младеж. б.* *младе животиње*.

ПР2₁₁<ПР1₅ **подмлади-лаџ**, -иоџа онај који *подмлађује*.

ПР1₅<1₁₅ **под-младити (се)**, подмладим (се) сврш. *учинити (се) младим или млађим*.

ПР2₁₂<ПР1₅ **подмлађ-ен**, -а, -о *који је постао млађи*.

ПР3₇<ПР2₁₂ **подмлађен-ост** ж *стање у којем се налази онај који је подмлађен*.

ПР2₁₃<ПР1₅ **подмлађе-ње** с *подмлађеност*.

ПР3₈<ПР2₁₄ **подмлађива-ње** с гл. им. од *подмлађивати*.

ПР2₁₄<ПР1₅ **подмлађ-ивати**, -ађујем *несврши. и уч. према подмладити*.

- $PR1_6 < 0$ **по-млад**, -а, -о *подоста, прилично млад*.
 $PR2_{15} < PR1_7$ **помлад-ак**, -атка м **1.** *подмладак. 2.* *кожица која се начини на рани кад рана зарасте*.
 $PR1_7 < 1_{15}$ **по-младити (се)**, помладим (се) сврш. *подмладити (се)*.
 $PR2_{16} < PR1_7$ **помлађ-ен**, -а, -о *подмлађен*.
 $PR3_9 < PR2_{16}$ **помлађен-ост** ж *својство или стање онога који је помлађен*.
 $PR2_{17} < PR1_6$ **помлађ-и**, -а, -е *доста млађи*.
 $PR3_{10} < PR2_{18}$ **помлађива-ње** с гл. им. од *помлађивати (се)*.
 $PR2_{18} < PR1_7$ **помлађ-ивати (се)**, -ађујем (се) *несврш. и уч. према помладити (се)*.
 $PR1_8 < 0$ **пре-млад**, -а, -о *одвећ, сасвим млад*.
 $C1_1 < 0$ **стар-млад**, -ада, -адо *који има сједињене особине старих и младих*.
 $C2_1 < C1_1$ **стармлад-ост** ж *особина, стање онога који је стармлад*.
 $C1_2 < 0$ **млад-о-вјек-Ў**, -а, -о (ијек.) *који проживљава први део свог века, млад*.
 $C1_3 < 0$ **млад-о-же-ња** м **а.** *мушкарац у време своје женидбе, мушкарац који ступа у брак, женик*.
 $C2_2 < C1_3$ **младожењ-ин**, -а, -о *који припада младожењи*.
 $C2_3 < C1_3$ **младожењ-ски**, -а, -о в. *младожењин*.
 $C1_4 < 0$ **млад-о-косан**, -сна, -сно *који се лако коси (о трави)*.
 $C1_5 < 0$ **млад-о-летан**, -тна, -тно *малолетан, малодобан*.
 $C1_6 < 0$ **млад-о-лик-Ў**, -а, -о *који изгледа млађи него што је, који је по изгледу млад*.
 $C2_4 < C1_6$ **младолико** прил. са *младоликим изгледом*.
 $C2_5 > C1_6$ **младолик-ост** ж *младолик изглед*.
 $C1_7 < 0$ **млад-о-мисник** м *онај који служи младу, прву мису, млад свештеник (католички)*.
 $C1_8 < 0$ **млад-о-момачки**, -а, -о индив. *који припада младом момку, младићки*.
 $C1_9 < 0$ **млад-о-мужеван**, -вна, -вно индив. *који се односи на младог човека, на први део мужевног доба*.
 $C1_{10} < 0$ **млад-о-путан**, -тна, -тно индив. *који је младе пути, младолик*.
 $C2_6 < C1_{11}$ **младотур-ски**, -а, -о *који се односи на младотурке*.
 $C1_{11} < 0$ **млад-о-турци**, -урака м мн. ист. *Политичка организација турске либералне буржоазије у 19. и 20. веку*.
 $C1_{12} < 0$ **млад-о-чеси** м мн. ист. *политичка странка у Чешкој у 19. веку*.
 $C2_7 < C1_{12}$ **младочеш-ки**, -а, -о *који се односи на младочехе*.

ЛИТЕРАТУРА

Бабић 1986: Babić S. Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku, prvo izdanje. Zagreb: HAZU, 1986.

Васић и Нејгебауер 2002: Васић В., Гордана Нејгебауер Г. Семантичко-деривациона гнезда у компаративним истраживањима // Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе. Нови Сад: Матица српска; Београд: Институт за српски језик САНУ, 2002, 125–133.

Војновић 2002: Војновић Ј. Категорија граматичког броја у семантичко-деривационом гнезду лексеме *око* // Књижевност и језик. 2002. № 49, бр. 3–4, 257–261.

Вујовић 2010: Вујовић Д. Семантичка и деривациона анализа глагола кретања у српском језику, докторат одбрањен на Филозофском факултету у Новом Саду, ментор: проф. др Вера Васић.

Гортан-Премк 2002: Гортан-Премк Д. Семантичко-деривациони речник српског језика // Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе. Нови Сад: Матица српска Београд: Институт за српски језик САНУ, 2002, 103–111.

Драгићевић 2001а: Драгићевић Р. Придеви са значењем људских особина у савременом српском језику. Творбена и семантичка анализа. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2001.

Драгићевић 2001б: Драгићевић Р. Прилог Семантичко-деривационом речнику српског језика. Деривационо гнездо придева *добар* // Наш језик. 2001. XXXIV/1–2, 145–151

Драгићевић 2002: Драгићевић Р. Придеви са значењем људских особина као део Деривационо-семантичког речника српског језика // Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе. Нови Сад; Београд, 2002, 111–117.

Драгићевић 2008: Драгићевић Р. Деривациона гнезда именица које означавају делове тела из угла лексичког богаћења // Научни састанак слависта у Вукове дане. 2008, 37/1, 371–389.

Драгићевић 2010: Драгичевич Р. Словообразовательные инновации с точки зрения исследования деривационных гнезд сербского языка // *Новые явления в славянском словообразовании, система и функционирование* (доклады XI Международной научной конференции Комиссии по славянскому словообразованию при Международном комитете славистов) / Под ред. Е. В. Петрухиной. Москва: изд-во Московского университета, 2010, 148–163.

Драгићевић 2012: Драгићевић Р. Семантичко-деривациони речник српског језика у лексиколошким истраживањима // Украјинска і слов'янська лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові. Київ, 2012, 105–114.

Дражић 2002: Дражић Ј. Семантичко-деривациона гнезда лексема брат и сестра // Књижевност и језик. 2002. № 49, бр. 3–4, 247–255.

Дракулић 2001: Дракулић Б. Семантичко-деривациона гнијезда у настави српског језика и књижевности // Школски час. 2001. № 20, бр. 1, 73–81.

Ђинђић 2014: Ђинђић М. Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа) // Докторат одбрањен 22. јануара 2014. године, на Филолошком факултету у Београду, ментор: проф. др Рајна Драгићевић.

Илић 2011: Илић М. Систем боја у савременом српском језику (лексичко семантички и творбени аспект) // Докторат одбрањен 7. септембра 2011. године, на Филолошком факултету у Београду; ментор: проф. др Рајна Драгићевић.

Карпиловска 2002: Карпиловска Э. А. Корневий гніздовий словник української мови. Гнізда слів з вершинами — омографічними коренями. Київ, 2002.

Клајн 2003: Клајн И. Творба речи у савременом српском језику. Други део: суфиксација и конверзија. Београд: завод за уџбенике и наставна средства, Институт за српски језик САНУ; Нови Сад: Матица српска, 2003.

Лазић Коњик 2010: Лазић Коњик И. Егзистенцијални глаголи у српском језику // Докторат одбрањен 8. маја 2010. године на Филозофском факултету у Новом Саду, ментор: проф. др Вера Васић.

Лопатин, Улуханов 2016: Лопатин В. В., Улуханов И. С. Словарь словообразовательных аффиксов современного русского языка. Москва, 2016.

Миленковић 2017: Миленковић А. Семантичка и творбена анализа глагола којима се означавају осећања у савременом српском језику // Докторат одбрањен 10. октобра 2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, ментор: проф. др Рајна Драгићевић.

Новокмет 2016: Новокмет С. Семантичка анализа лексема које означавају животиње у савременом српском језику // Докторат одбрањен 19. јула 2016. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, ментор: проф. др Рајна Драгићевић.

Пенчев 1999: Пенчев Ђ. (ред.) Словообразователен речник на съвременния български книжовен език. София, 1999.

Санковић 2023: Санковић Н. Глаголи емитовања перцептивних стимулуса у српском језику // Докторат одбрањен 22. септембра 2023. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, ментор: проф. др Рајна Драгићевић.

СДР 1: Гортан Премк Д., Васић В., Недељков Љ. (ред.) Семантичко деривациони речник, свеска 1: Човек — делови тела. Нови Сад: Филозофски факултет, 2003.

СДР 2: Гортан Премк Д., Васић В., Драгићевић Р. (ред.) Семантичко деривациони речник, свеска 2: Човек — унутрашњи органи и ткива, психофизиолошка стања и радње, психофизичке особине, сродство. Нови Сад: Филозофски факултет, 2006.

Скок 1971–1974: Skok P. Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1971–1974.

Тихонов 1990: Тихонов А. Н. Словообразовательный словарь русского языка. Т. I–II. Москва, 1990 (прво издање — 1985. године).

Тихонов 1996: Тихонов А. Н. Школьный словообразовательный словарь русского языка. 3-е изд. Москва, 1996 (прво издање — 1978).